

КРЕАТИВНІСТЬ В ТУРИЗМІ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ CREATIVITY IN TOURISM: A REGIONAL PERSPECTIVE

Гострота сучасного моменту та пошук рішень щодо подальшого економічного розвитку стимулює світове суспільство мислити нестандартно. Саме на креативному мисленні, як шансі прогресу, робиться наголос у статті. Аналізується історіографія креативу як явища, технології та процесу з акцентом на його важливості у сучасній науці та практиці. Корисність креативного мислення розкривається за допомогою розуміння сучасного туризму. Зазначається виняткова роль туристичної індустрії як драйверу сучасної економіки. Підкреслюється багатofакторність та мультикультурність туризму, адже саме цей сегмент економіки найбільш вдало поєднує історичну ретроспективу, географічну обумовленість, культуру, освіту та діджитал. Креативність туризму має виняткові шанси у місцевій популяризації та брендингу різноманітних креативних індустрій. Зазначено серед особливостей розвитку фестивального туризму в Україні співпрацю з країнами ЄС, що реалізується через відповідні програми: Культурні мости, Креативна Європа. Відстежено досвід долучення креативних індустрій до туристичного розвитку історичної «перлини» Полтавщини – міста Гадяч та його околиць. Розглядається історико-культурна значимість міста Гадяч в контексті розвитку івент-діяльності, що стимулює формування фестивального туризму на потенціалі міста Гадяч. Проаналізовано низку культурно-просвітницьких та історико-культурних заходів у період 2016–2021 роки. Фестивальний туризм, як креативне явище, набуває нових форм та ознак в системі туристичної індустрії світу та України.

Ключові слова: креативність, креативне мислення, туризм, креативні індустрії, фестивальний туризм, Гадяч.

The acuteness of the modern moment and the search for optimal solutions regarding the level of economic development stimulates the world society to think outside the box. States and regions in their development use advanced approaches and technologies. It is on creative thinking, as the chances of progress, that the emphasis is placed in the article. The historiography of creativity as a phenomenon, technology and process is analyzed with an emphasis on its importance in modern science. The practical usefulness of creative thinking is revealed through the understanding of modern tourism. The exceptional role of the tourism industry as a driver of the modern economy is noted. The multifactorial and multicultural nature of tourism is emphasized, because it is this segment of the economy that successfully combines historical retrospective, geographical conditionality, culture, education and digital. The creativity of tourism has an exceptional chance of local promotion and branding of various creative industries. Their set is transformed through a system of cultural events aimed at the implementation of creative ideas. Accordingly, the focus is on the development of festival tourism in general as a creative phenomenon. Cooperation with the EU countries is indicated among the features of the development of festival tourism in Ukraine. Taking into account the peculiarities of mutual development and research of European traditions, it contributes to strengthening the practical usefulness of creative industries, implemented through relevant programs: Cultural Bridges, Creative Europe, etc. As an example, the experience of involving creative industries in the tourist development of the historical "pearl" of the Poltava region – the city of Gadyach and its environs is traced. The historical and cultural significance of the city of Gadyach is monitored in the context of the development of event activities, which stimulates the formation of festival tourism on the potential of the city of Gadyach. The article analyzes a number cultural-educational and historical-cultural events in the period 2016–2021, which contributed to the branding and recognition of the city in the system of the tourism industry of Ukraine. Unfortunately, most of the planned events in 2022 have been postponed to the post-war period. However, today's challenges do not stop the development of tourism and require already now to develop creative solutions for the future. The creative environment emerging in tourism is critical for the production of commercial innovations, the development of the creative essence of a person. Festival tourism, as a creative phenomenon, is acquiring new forms and features in the system of the tourism industry of the world and Ukraine. This is one of the important drivers of the modern economy on the path of progress, even in times of uncertainty and challenges.

Key words: creativity, creative thinking, tourism, creative industries, festival tourism, Gadyach.

УДК 338.48

DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.76-37>

Борисова О.В.

к.геогр.н., доцент кафедри туризму та готельно-ресторанного бізнесу Київський національний університет технологій та дизайну; кваліфікований туристичний гід ГС «Всеукраїнська асоціація гідів», м. Київ, Україна

Гринюк Д.Ю.

к.геогр.н., асистент кафедри країнознавства та туризму Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Borysova Oksana

Kyiv National University of Technologies and Design

Hryniuk Diana

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Постановка проблеми. Туризм сьогодні – багатобічне явище суспільного життя, яке неможливо визначити однозначно. За своєю природою він є мультиструктурним та багатofакторним. Водночас туризм – найдинамічніша та найкрупніша індустрія світу, що надає робочі місця сотням мільйонів людей; духовне і соціокультурний явище – вираз суспільної, духовної та культурної сутності людини.

Завдяки туризму здійснюється пізнання природи, країн та народів, зливаються в єдине ціле

історія, освіта та культура, а туристична подорож постає ефективним засобом культурного збагачення особистості.

Зважаючи на це, в туризмі, на сучасному етапі його розвитку зростає потреба в нестандартному креативному мисленні, що несе в собі потенціал ще більшого створення доданої вартості і робочих місць шляхом виробництва й експлуатації інтелектуальної власності, сприяє самореалізації особистості, розкриває творчий характер туризму, веде

до швидкого економічного зростання та розвитку певної території, ще більшого залучення туристів та просування її іміджу на міжнародному рівні.

Виявлення впливу креативності на розвиток вітчизняного туризму є вельми актуальним у сучасних умовах і має значні перспективи в розширенні сфер застосування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Поняття «креативних індустрій» як сфери колективних інновацій, їх особливості та специфіка, розглядається у наукових працях Д. О'Коннора, Й. Клоудової, Д. Тросбі, Дж. Хартлі, Н. Гладких, І. Мацевич. Методики розвитку креативних індустрій, розгляд їх як основи креативної економіки містять наукові праці Є. Пратт, Р. Флоріда, Т. Флемінга. Практична складова впливу креативності на підвищення соціально економічного становища регіонів відображена у працях Ч. Лендрі, П. Лінднер, А. Скотт, П. Холл. Дослідженням становлення та розвитку креативних індустрій займається також Ф. Альжанова, М. Соловйов, В. Латкін, М. Скиба, Х. Лошковська, О. Радіонова, А. Харламова, А. Холодницька та інші [1; 2; 3; 4; 7; 10; 11; 13].

Постановка завдання. Метою статті є вивчення впливу креативного мислення на розвиток туристичної індустрії в цілому та на регіональному рівні через його використання в культурі, місцевих традиціях, історичній спадщині, фестивалях; процес формування іміджу територій шляхом просування на ринок творчих товарів та послуг.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Креативність — головна якість особистості в ХХІ столітті, зміст та стиль життя для мільйонів людей в сучасних умовах інформаційного суспільства. Саме навчаючись протягом всього життя, розвиваючи в собі креативне мислення, людина може бути конкурентноспроможною в сучасному середовищі. Сьогодні під «креативністю» розуміється джерело економічної цінності, ця здатність людини є найголовнішою інтелектуальною власністю, що розглядає креативний капітал як найцінніший економічний ресурс [10, с. 58].

Все більше людей (суб'єктів) та організацій втілюють свої творчі ідеї з метою покращення життя, і саме різноманітність та синергія креативних індустрій є запорукою успіху розвитку суспільства [13]. Креативна економіка – один з найбільш швидко зростаючих секторів, на частку якого припадає 3% світового ВВП. Творчість є поновлювана, стійким і безмежним ресурсом, який можна знайти у будь-якій точці земної кулі.

Тенденція поступового переходу від індустріальної до креативної економіки, основним рушієм якої є нові ідеї та цінності, досить помітна у США, Японії, країнах західної Європи.

Креативність є однією з характеристик туризму, в основі якої закладено можливість самореалізації особистості, що має безліч своїх проявів. Саме

креативність є підґрунтям для виявлення творчого характеру туризму, джерелом продукування технологічних та комерційних інновацій (рис. 1).

Туристична індустрія, яка приносить прибутки, сприяє саморозвитку людини, створює креативний контент, є викликом креативно-цифрового суспільства, сферою реалізації креативних індустрій та частиною креативної економіки. Термін «креативна індустрія» не так давно використовується у житку українського суспільства, останнім часом, здебільшого в процесах реформування економіки та соціально-гуманітарної політики держави [5].

Цей вид діяльності спирається на особисту креативність, майстерність і талант та має потенціал до розширення ресурсів і робочих місць шляхом продукування та використання інтелектуальної власності [13]. Креативні індустрії охоплюють сферу творення та продажу креативних ідей та художніх витворів разом з комерційною, професійною та аматорською.

Креативні індустрії є м'якою силою, яка перетворює культуру на впливовий інструмент, ефективна взаємодія якої з економікою неодмінно приносить добробут державі. Креативні індустрії є рушіями економічних перетворень, вони вразливі, потребують державної підтримки, але водночас, мають великий економічний потенціал. В Європі ця галузь приносить від 5% до 10% ВВП, в Україні – майже 4% (117 млрд грн у 2021 р.) [7].

Організацією Об'єднаних Націй 2021 рік був оголошений Роком креативних індустрій. При цьому, навіть постпандемічний синдром не зміг зашкодити подальшому просуванню креативних ідей та їх втіленню в економіку і буденне життя.

У 2015 р. був створений безпрецедентний проєкт «Дім Європи» (House of Europe). В рамках проєкту Європейський союз надає країнам, з якими співпрацює індивідуальну та загальну підтримку на рівні тренінгів, воркшопів, налагодженні зв'язків тощо. Хаби Дому Європи вже побували в кількох містах України, серед яких слід зазначити Миколаїв, Івано-Франківськ, Кам'янець-Подільський, що отримали гранти на персональні проєкти.

Найбільшою програмою Європи з підтримки культурних та креативних індустрій є Креативна Європа, що працює в 40 країнах і має бюджет 2,4 млрд євро. Програма підтримує культурне різноманіття, реагує на потреби та виклики культурних та креативних індустрій. Серед головних цілей програми – захищати, розвивати та промотувати європейську культуру та мовну різноманітність, а також культурну спадщину, посилювати конкурентноспроможність та економічний потенціал культурних та креативних індустрій.

Завдяки програмі влітку 2021 року в Миколаєві працював мобільний павільйон House of Europe. У грудні того ж року командою Team Europe Mykolaiv

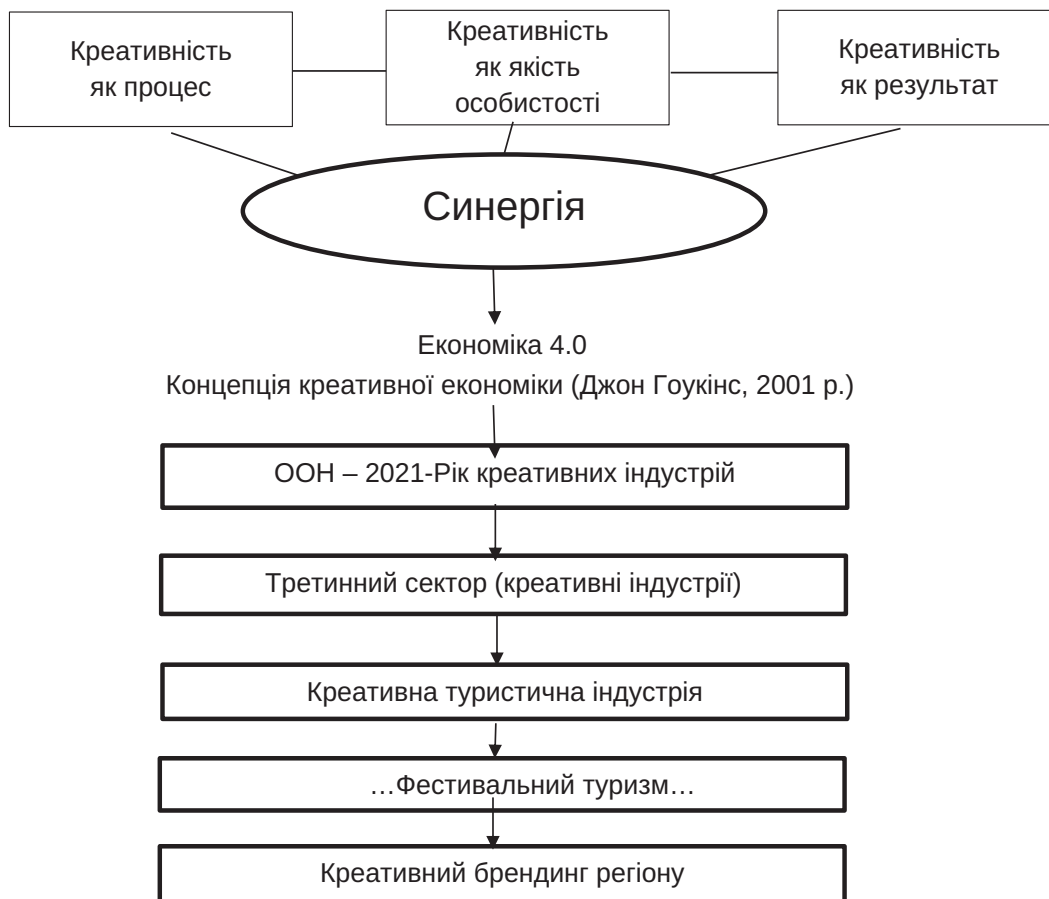

Рис. 1. Креативно-цифрове суспільство XXI століття та туризм

Джерело: розроблено авторами

був організований інформаційний день «Європейські можливості для українських культурних та креативних індустрій», що об'єднав представників останніх у прагненні отримати нові знання та можливості від європейських партнерів та поділитися власним досвідом реалізації креативних проєктів. Протягом 2020–2021 років в місті для краєзнавців, посадовців та підприємців було започатковано «Школу креативного туризму», проведено апробацію 15 проєктних ідей на 3х потенційних туристичних локаціях Миколаєва та області; підготовлений до видання посібник «Школа креативного туризму». Цікавою інновацією в рамках програми став грузинсько-українсько-болгарський проєкт «Туризм, спадщина і творчість», що реалізовуватиметься на теренах України, з метою виявлення, збереження та розвитку нематеріальної спадщини з наступним етапом – формування міждержавного туристичного кластера «Скіфський всесвіт»; організовано платформу «Це Крафт» – вона стала можливою завдяки проєкту Crafting Europe, одним з партнерів якого є Реміснична Палата України. Основою зазначеного проєкту, підтриманого Креативною Європою, стала необхідність нарощування потужності ремісничого сектору в Європі, налагодження співпраці та розробки стратегії розвитку

сектора; на початок 2022 року був запланований до відкриття у Миколаєві CREA CENTER – нова можливість для представників культури та креативних індустрій міста розбудувати власний бізнес на європейському та міжнародному рівні, відтермінований зараз у зв'язку з військовою агресією росії в Україні.

Слід зазначити, що різні міжнародні організації активно підтримують проєкти, подібні до вище зазначених, адже саме вони сприяють безпосередньому розвитку культури суспільства. Як приклад, слід відмітити грантову програму для підтримки креативних бізнесів у 2017 р. – «Тепле місто» в Івано-Франківську, платформу ТЮ в Маріуполі, 4 City в Одесі та інших містах; нові Fab Lab'и, культурно освітні простори, успішні малі креативні бізнеси, та ревіталізацію р. Либіді в Києві; проєкт UKRAINER – інформаційне та комунікаційне підґрунтя для культурних ініціатив; проєкт «Всі.Свої» – Fashion-індустрія, креативні ремесла, виробництво крафтових локальних продуктів харчування; цікаві проєкти в рамках «Стратегії ЄС для Дунайського регіону», покликані поліпшити туристичну привабливість регіону; проєкт «Туризм, спадщина та креативність», що впроваджується спільно з Грузинським центром мистецтв та культури,

Європейським інститутом культурного туризму та Фондом розвитку міста Миколаєва тощо.

Підкреслюючи в свою чергу, що збереження культурної історичної спадщини, визнання економічного потенціалу креативних індустрій, розвиток туризму та захист інформаційного простору України стануть внеском в успішне майбутнє країни та нації, Кабінет міністрів України затвердив розроблений Міністерством культури та інформаційної політики «План заходів щодо підтримки сфери культури, охорони культурної спадщини, розвитку креативних індустрій та туризму». Відповідне розпорядження було прийняте на засіданні уряду 3 лютого 2021 р. [8].

Своєрідним полем діяльності, джерелом натхнення для творчості і креативних індустрій є історико-культурна спадщина – архітектура і ландшафт, місцеві традиції, ремесла, музеї, виставки, свята і фестивалі традиційної культури. Саме останні є тим простором, на якому найчастіше генерується сучасний креативний контент.

Фестивалі створюють атмосферу для емоційних контактів між людьми, сприяють реалізації потреб у міжособистісному спілкуванні, передачі етно спадщини від старшого покоління до молоді, сприяють збереженню єдиного культурного простору в країні, виступають у ролі своєрідного брендингу території, є ретрансляторами національної ідентичності, творчого розвитку, популяризатора місцевих національних традицій, сприяють збільшенню туристів, що робить територію більш конкурентноспроможною на ринку туристичних послуг. Фестивальний рух – це спосіб життя, спосіб мислення сучасної людини, що є абсолютно співзвучним значенню креативності [3].

Щорічне проведення різноманітних фестивалів міцно увійшло в сучасне культурне життя України, що спонукає до пошуку інноваційних форм та моделей їх проведення, фінансування, механізмів взаємодії з органами культури, спонсорами та представниками ЗМІ. Серед найбільш відомих в Україні та поза її межами фестивалів, що ефектно та креативно формують у туристів враження про країну, слід відмітити міжнародний фестиваль етнічної музики «Країна мрій», фестиваль сучасного мистецтва Гоголь FEST; музичний фестиваль Atlas Week-end; еко фестиваль Черемош-Фест; фестивалі зимового обрядового циклу – Зимова країна мрій, Маланка Фест та інші.

Однією з особливостей розвитку фестивального туризму в Україні є співпраця з країнами ЄС, врахування особливостей його розвитку та європейських традицій, що реалізується через відповідні програми: Культурні мости, Креативна Європа тощо. Завдяки останній ГО «Тустань» отримала грант на створення Арт-резиденції «Територія натхнення» та проведення масштабного фестивалю-реконструкції, що залучає щороку

до 10 тисяч туристів з різних країн; фестивальный сектор Миколаївщини, завдяки зазначеній програмі, поповнився мистецьким фестивалем CHANGE і фестивалем актуальної анімації та медіамистецтва LINOLEUM; проводиться міжнародний фестиваль повітряних зміїв «South Wind», джаз-фестиваль, що об'єднує музикантів із США, Бразилії, Німеччини, Ізраїлю [6]. На Одещині справжнім мостом між молодими майстрами кіно Франції та України став фестиваль молодого кіно «Міст» та інші [7].

Одним із важливих та нагальних завдань у розвитку фестивального туризму є необхідність формування власного іміджу для кожного регіону та підвищення рівня пізнання українських територій громадянами інших країн [11]. Це допомагає привернути додаткову увагу до регіону, дає змогу ефективніше лобювати його інтереси, покращувати інвестиційний клімат та отримувати додаткові ресурси для розвитку регіональної економіки та інфраструктури.

Яскравим прикладом гармонійного поєднання та співіснування природи та багатї історико-культурної спадщини є Гадяцький край на Полтавщині, який сміливо можна назвати суцільним музеєм та заповідником.

Гадяччина славиться своїми фестивалями, серед яких найбільшу популярність в краї та поза його межами отримали «Підкова козацької слави», «Дивоцвіт Лесинога гаю», «Фестиваль молодих театрів», «Козацька столиця», «Мототест-Гадяч».

Фестиваль «Підкова козацької слави» було засновано у 2016 році, відтоді він щорічно проводиться у середині серпня в с. Червоний кут, що неподалік міста Гадяча, на місці, де гетьман Іван Виговський у 1658 році підписав Гадяцький договір (Гадяцький пакт, Гадяцький трактат – саме так у вітчизняній історіографії називається зазначений документ, суть якого полягала у створенні конфедеративного союзу Гетьманщини, Польщі і Литви).

Програма фестивалю складається з демонстрації козацького бойового мистецтва, театралізованого дійства та виступів творчих колективів, частування блюдами місцевої національної кухні, що представляє кожна сільська громада «Від куреня до куреня», торгівлі товарами народних промислів, вечірнього вогняного шоу з танцями.

У 2018 році в рамках фестивалю було проведено міжнародну конференцію на честь 360-річчя підписання Гадяцького договору, після завершення якої підписано меморандум про співпрацю між Україною та Польщею щодо створення міжрегіонального туристично-рекреаційного кластеру «Підкова козацької слави».

У 2019 році на фестивалі особливий акцент було зроблено на відзначенні 360-ї річниці Конопської битви. Родзинкою фестивалю стали виступи популярного молодіжного етно-рок-гурту

«Kozak System» та гостей з Конотопа – колективу духового оркестру 58-ї окремої мотопіхотної бригади імені гетьмана І. Виговського. Бойовий гопак, майстер клас з шаблями та кінний театр демонстрували творці шоу «Люті козаки» з м. Дніпра.

Не став виключенням творчий розмах фестивалю у 2021 році, який відзначив свій маленький ювілей – 5 років з моменту заснування. Традиційно, у рамках фестивалю, працівники Гадяцької публічної бібліотеки імені Лесі Українки та дитячої бібліотеки організовують свою особливу «Жіночу Січ» з різноманітними розвагами та фото зоною, приєднуючись, таким чином, до створення приємних вражень про свято, демонструючи, як книга дозволяє популяризувати звичаї, традиції та обряди славного українського народу з міцним козацьким корінням. На початку вересня 2021 року головна книгозбірня м. Гадяча святкувала одразу 3 ювілеї – 160 років з моменту створення, 180-річчя від дня народження М. Драгоманова, за ініціативи якого вона і була створена, та 150-річчя від дня народження Лесі Українки, чиїм ім'ям названа. Все це також було відзначено під час проведення фестивалю.

Фестиваль «Підкова козацької слави» за умов належної рекламної кампанії на внутрішньому туристичному ринку має всі шанси перетворитися на абсолютний бренд території, стати однією з її візитівок, що формує почуття гідності, гордості за героїчні вчинки пращурів, формує та розвиває якість, необхідні майбутнім захисникам Вітчизни.

У Гадячі щороку проводиться фестиваль «Козацька столиця». Територія проведення – центральна площа міста з прилеглими вулицями, які на час проведення фестивалю стають пішохідними. В програмі фестивалю спортивно-розважальні змагання між місцевими працівниками поліції, рятувальниками, працівниками охорони та пожежниками за звання найсильнішого. Ярмарковий сектор представлений виробами майстрів рукоділля та ремісників з різних регіонів Полтавщини. Традиційно в рамках фестивалю проводиться свято кулішу та концертна програма, складена з виступів місцевих музичних колективів, працює сектор дитячих розваг.

В кінці липня у місті Гадяч традиційно проходить фестиваль любителів швидкості та залізних коней – мотофест-Гадяч, який збирає сотні учасників з різних байкерських клубів України. Учасники фестивалю зупиняються у наметовому містечку на березі р. Псел. Неповторна, сильна, своєрідна байкерська атмосфера впродовж кількох днів, виступи численних музичних гуртів – те, що вирізняє цей фестиваль поміж інших.

Гадяцький край вважається колыскою одного з відомих родів в Україні та світі – Драгоманівського, бо саме звідси починається історія славнозвісної родини, що «подарувала» світу

Олену Пчілку, Михайла Драгоманова, Лесю Українку – незрівняний букет талантів в галузі літератури – вчених, дослідників, педагогів, письменників, поетів, перекладачів, публіцистів [2]. Щороку на Співочому полі у м. Гадяч проводиться театралізований фестиваль-свято «Дивоцвіт Лесинога гаю», який привертає увагу до творчості поетеси учасників різного віку з різних регіонів України. В його рамках проходить конкурс авторської пісні «Пісенні скарби Гадяччини». Програма фестивалю складається також з тематичних виставок, презентації книг молодих українських авторів, розваг для дітей та дорослих. Під кінець свята відбувається церемонія вручення літературно-мистецької премії ім. Олени Пчілки. Фактичним аналогом фестивалю є фестиваль «Лесині джерела», що традиційно проходить у Новоград-Волонському на Житомирщині протягом останніх 30 років.

Серед молодих фестивалів Гадяччини – фестиваль сучасних молодих театрів, започаткований у 2018 році в рамках всеукраїнського проекту «Малі міста – великі враження» – культурного стартапу, пов'язаного з культурною спадщиною міста. В Україні та Європі саме 2018 рік був оголошений роком культурної спадщини. Основна мета полягала у підкресленні важливості історичної та культурної спадщини специфікою локацій масових заходів – театральних вистав молодого, сучасного українського театру. Центром проведення фестивалю та співавтором є Гадяцький коледж культури та мистецтв імені І. Котляревського – осередок талантів Полтавщини, яка готує спеціалістів з проведення театралізовано-видовищних заходів та менеджерів у сфері культури.

Програма фестивалю вже традиційно складається з театральної ходи, театральних постанов, перформансів аматорських театральних колективів Полтавщини та Сумщини, флешмобів та театралізованих квестів, які проводяться викладачами та студентами Гадяцького коледжу культури та мистецтв, семінарів та майстер-класів для дітей, оскільки саме діти є найважливішими учасниками фестивалю, майбутнім театрального мистецтва.

Всі локації фестивалю незвичайні, креативні, вони заплановані таким чином, щоб кожного мешканця міста, відвідувача фестивалю перетворити на небайдужого глядача-актора, який повинен зрозуміти, що власними діями може впливати на збереження та вдосконалення свого міста. Максимально наблизити театр до глядача, шляхом нестандартного підходу до організації театральної події в місті – саме це намагаються робити організатори фестивалю, які сподіваються, що невдовзі він вийде на всеукраїнський та міжнародний рівень. У вересні 2021 року у місті відбувся вже четвертий театральний фестиваль, цього річ

програма якого вперше була поділена на «дитячу» та «дорослу» частини.

Безсумнівно, фестиваль молодих театрів може виступати у ролі своєрідного брендингу території, ретранслятором нового творчого пошуку, розвитку, популяризатора місцевих національних традицій. Саме в Гадячі Оленою Пчілкою було започатковано дитячий театр, а багата, цікава історія краю дає безліч ідей для зміни тем фестивалю щороку. Фестиваль є надзвичайною подією не тільки в культурному житті міста, а й усієї Полтавщини. Приватні підприємці активно долучаються до участі у креативному соціальному бізнесі. Фестиваль популяризує театральне мистецтво в Україні та, безперечно, здатен привернути увагу численних вітчизняних та закордонних туристів.

Висновки з проведеного дослідження. На сучасному етапі креативність повинна стати своєрідним рушієм традиційної економіки. Туризм тісно пов'язаний з вивченням нового середовища, стилю життя, організацій, що сприяють креативній діяльності. Попит на специфічну туристичну послугу породжує відповідно пропозицію – креативний туристичний продукт, що відрізняється від аналогічних новизною підходу, творчим рішенням. На думку багатьох вчених, фестиваль сьогодні – це не лише святковий захід. Він набуває і формує принципово новий сегмент туристичної діяльності – фестивальний туризм, який перетворюється на потужне креативне явище. Креативне середовище, що формується в туризмі є критично важливим для продукування комерційних інновацій, розвитку творчої сутності людини. Особлива місія покладається на креативні індустрії та їх втілення в життєве середовище саме зараз, в період управління ризиками. Триває пошук драйверів щодо відновлення за допомогою туризму пост пандемічних економік. У випадку України креативний підхід до розвитку туризму потрібен вже зараз; адже, навіть в умовах воєнного стану, регіональна історико-культурна спадщина викликає інтерес як українців, так і зарубіжних гостей. Креативний брендинг України прискорить Перемогу, буде сприяти розвитку туризму та швидкому відновленню економіки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Альжанова Ф. Креативная экономика: теоретическая концепция и её практическое применение. *Казахский экономический вестник*. 2012. № 4. С. 1–16.
2. Борисова О. В. Перспективи розвитку літературного та релігійного туризму на Гадяччині. *Географія туризму*. Київ: Альфа-ПІК, 2015. Вип. 34. С. 191–200.
3. Борисова О. В., Турченко О. Г. Спеціалізований туризм: етнофестивалі як брендинг території. *Міжнародна Інтернет-конференція Лютневі наукові читання*. Київ, 01.02.2021. С. 211–214.

4. Гринюк Д. Ю., Степанець І. О., Борисова О. В. Туристичне краєзнавство: Гадяч та його околиці Навчальний посібник. Київ. КНУ, 2022. 123 с. URL: <https://geo.knu.ua/wp-content/uploads/2022/06/posibnyk-turystychno-kraeznavstvo-gadyach-ta-jogo-okolyczi-2022.pdf> (дата звернення: 23.08.2022).

5. Закон України «Про культуру» від 14.12.2010 (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 24, ст. 168).

6. Звіт про проведену інвентаризацію ресурсів (активів) спадщини для розвитку креативного туризму та продуктів культури. туризм, спадщина та креативність. Номер проекту BSB1130 URL: <http://www.frgn.mk.ua/wp-content/uploads/2021/03/zvitInve.pdf> (дата звернення: 23.08.2022).

7. Нікітенко Е. Креативні технології туризму як виклик креативно-цифрового суспільства і особистості. 2019. URL: <http://vestnikzgia.com.ua/article/view/189178> (дата звернення: 21.08.2022).

8. Панельна дискусія: «Креативні індустрії України у позитивному перетворенні світу», Інтелект форум 21–23 травня 2021р. URL: http://odnb.odessa.ua/view_post.php?id=3297 (дата звернення: 21.08.2022).

9. Розпорядження Кабінету міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо підтримки сфери культури, охорони культурної спадщини, розвитку креативних індустрій та туризму» від 3 лютого 2021 р. № 84-р, Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/84-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 26.08.2022).

10. Роуз Девід. Дивовижні технології. Дизайн та Інтернет речей / Пер. з англ. Д. Гломозди. Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля». 2018. 336 с.

11. Холодницька А. В. Актуальні тенденції розвитку креативних індустрій в Україні в умовах глобалізації. *Економіка і Суспільство*. 2018. № 14. С. 151–157.

12. Department for Culture Media and Sport. URL: www.gov.uk/government/publications/creative-industry-esmappingdocuments-1998 (дата звернення: 27.08.2022).

13. Hryniuk D. Yu., Hryniuk T. A. (2020). Economic and geographical aspects of the study of the competitiveness of the region. *Economic Development: Global Trends and National Peculiarities*. Collective monograph. Kielce, Poland: "Publishing House "Baltija Publishing", 2020. Vol 2. P. 302–318. ISBN 978-9934-588-61-7. DOI: 10.30525/978-9934-588-61-7-21. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/59> (дата звернення: 23.08.2022).

REFERENCES:

1. Alzhanova F. (2012) Kreatyvnaia ekonomyka: teoretycheskaia kontseptsyia y ee praktycheskoe primeneniye [Creative economy: theoretical concept and its practical application. *Kazakh Economic Gazette*]. *Kazakhskiy ekonomicheskiy vestnyk*, no. 4. pp. 1–16. (in Kazakh)
2. Borysova O. V. (2015) Perspektyvy rozvytku literaturnoho ta relihiinoho turyzmu na Hadiachchyni [Prospects for the development of literary and religious tourism in Gadyach region. *Geography of tourism*].

Heohrafiia turizmu. Kyiv: Alfa-PIK, vol. 34, pp. 191–200. (in Ukrainian)

3. Borysova O. V., Turchenko O. H. (2021) Spetsializovanyi turizm: etnofestivali yak brendynh terytorii [Specialized tourism: ethno-festivals as territory branding]. *Mizhnarodna Internet-konferentsiia Liutnevi naukovyi chytannia*. Kyiv, pp. 211–214. (in Ukrainian)

4. Hryniuk D. Iu., Stepanets I. O., Borysova O. V. (2022) Turystychno kraieznavstvo: Hadiach ta yoho okolytsi Navchalnyi posibnyk [Tourist local lore: Gadyach and its surroundings Tutorial]. Kyiv. KNU, 123 p. Available at: <https://geo.knu.ua/wp-content/uploads/2022/06/posibnyk-turystychno-kraieznavstvo-gadyach-ta-jogokolytzi-2022.pdf> (accessed 23.08.2022).

5. Zakon Ukrainy «Pro kulturu» vid 14.12.2010 [Law of Ukraine "On Culture" dated 14.12.2010]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2011. № 24, st. 168. (in Ukrainian)

6. Zvit pro provedenu inventaryzatsiiu resursiv (aktyviv) spadshchyny dlia rozvytku kreatyvnoho turizmu ta produktiv kultury. [Report on the inventory of heritage resources (assets) for the development of creative tourism and cultural products]. Turyzm, spadshchyna ta kreatyvnist. Nomer proektu BSB1130. Available at: <http://www.frgn.mk.ua/wp-content/uploads/2021/03/zvit-lnve.pdf> (accessed 23.08.2022).

7. Nikitenko E. (2019) Kreatyvni tekhnolohii turizmu yak vyklyk kreatyvnotsyfrovoho suspilstva i osobystosti [Creative technologies of tourism as a challenge of creative digital society and personality]. Available at: <http://vestnikzgia.com.ua/article/view/189178> (accessed 21.08.2022).

8. Panelna diskusii: «Kreatyvni industrii Ukrainy u pozytyvnomu peretvorenni svitu» [Panel discussion: "Creative industries of Ukraine in the positive transformation of the world"]. *Intelekt forum* 21–23 travnia

2021 r. Available at: http://odnb.odessa.ua/view_post.php?id=3297 (accessed 21.08.2022).

9. Rozporiadzhennia Kabinetu ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia planu zakhodiv shchodo pidtrymky sfery kultury, okhorony kulturnoi spadshchyny, rozvytku kreatyvnykh industrii ta turizmu» vid 3 liutoho 2021 r. № 84-r [Decree to the Cabinet of Ministers of Ukraine "On the approval of the plan for the entry into the sphere of culture, the protection of cultural decline, the development of creative industries and tourism" dated February 3, 2021. No. 84-r]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/84-2021-%D1%80#Text> (accessed 26.08.2022).

10. Rouz Devid (2018) Dyvovyzhni tekhnolohii. Dyzain ta Internet rechei [Amazing technologies. Design and the Internet of Things]. Kharkiv: Knyzhkovyi klub «Klub simeinoho dozvillia», 336 p. (in Ukrainian)

11. Kholodnytska A. V. (2018) Aktualni tendentsii rozvytku kreatyvnykh industrii v Ukraini v umovakh hlobalizatsii [Current trends in the development of creative industries in Ukraine in the context of globalization]. *Ekonomika i Suspilstvo*, no. 14, pp. 151–157. (in Ukrainian)

12. Department for Culture Media and Sport. Available at: www.gov.uk/government/publications/creativeindustriestmappingdocuments-1998 (accessed 27.08.2022).

13. Hryniuk D. Yu., Hryniuk T. A. (2020) Economic and geographical aspects of the study of the competitiveness of the region. *Economic Development: Global Trends and National Peculiarities*. Collective monograph. Kielce, Poland: "Publishing House "Baltija Publishing", vol 2, pp. 302–318. ISBN 978-9934-588-61-7. DOI: 10.30525/978-9934-588-61-7-21. Available at: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/59> (accessed 23.08.2022).